

**ПЕДАГОГИК НАЗАРИЯ ВА АМАЛИЁТДА БЎЛАЖАК ТАРБИЯЧИНИНГ АХБОРОТ
КОМПЕТЕНЦИЯСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МУАММОСИ.**

**Умаров Абдулхусайн Абдулхатович
Наманган Давлат Университети эркин тадқиқотчиси**

Аннотация: Мақолада таълим жараёнини ташкил этишда ва тарбиялашда тарбиячининг педагогик хусусиятларининг аҳамияти, таълим-тарбия жараёнида шахс шаклланишида ахборот компетентлигининг аҳамияти юзасидан илмий мушоҳадалар илгари сурилган.

Таянч сўз ва тушунчалар: педагогик жараён, таълим, тарбия, педагог, тарбиячи, ҳамкорлик, шахс, миллийлик, шакллантириш.

Таълим соҳасида-ахборот компетенциясини ривожлантириш учун мотивация (энг янги ахборот технологияларини ўзлаштириш истаги, уларни педагогик вазифаларини ҳал қилиш учун уларни касбий фаолиятида қўллаш истаги; таълимни ахборотлаштириш соҳасидаги сўнгги тажрибани ўрганиш истаги ва-ўз тажрибасини ўтказиш ўз ҳамкасблари ва талабаларига; юқори даражадаги ахборот компетенциясига эришишга эътибор қаратиш; ахборот технологияларига асосланган касбий фаолиятда муваффақиятга еришиш мотивлари; бу туфайли ўқитувчилар таркибидаги ҳамкасбларидан тан олиниш истаги ва бошқалар.); интеллектуал соҳада-фикрлаш (ахборот ресурсларини таҳлил қилиш ва касбий педагогик фаолият муаммоларини ҳал қилишда уларнинг имкониятларини аниқлаш қобилияти; зарур маълумотларни излаш, ўзгартириш ва ўзгартириш ҳолатларида ижодкорлик, мослашувчанлик, танқидийлик, изчиллик, ҳаракатчанлик, фикрлаш самарадорлигини кўрсатиш); педагогик тасаввур, башорат ва прогнозлаш, ифода етилган ҳаракат мақсадини ҳақиқий маълумот ва уни ўзгартириш ва муайян professional вазиятда фойдаланиш имкониятлари билан боғлаш қобилиятида; ахборотни билиш технологиялар, уларнинг педагогик фаолиятни такомиллаштириш ва ўқитувчининг касбий ўзини ўзи такомиллаштиришдаги имкониятлари, реал ва виртуал дунёда мулоқот психологиясини билиш; ихтиёрий соҳада-ахборот муҳитидаги ҳаракатларнинг мақсадга мувофиқлиги; ахборот қидириш, уни педагогик мақсадларда қайта ишлаш, шунингдек, ахборот технологиялари билан ишлашда ностандарт ва нотаниш вазиятларда сабр-тоқат ва ўзини ўзи бошқариш; янги ахборот технологияларини ўзлаштиришда қатъиятлилик ва улардан фойдаланиш қобилияти. касбий фаолият; ўзини намоён қилиш, ўзини ривожлантириш мақсадларига эришиш; илмий ва касбий муаммоларни ҳал қилишда иродали интилишлар: ахборот технологияларига асосланган professional лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишда ташаббускорлик, жасорат, қатъиятлилик; ҳиссий соҳада-керакли маълумотларни қидириш ва қайта ишлаш ҳолатларида ўз ҳиссий ҳолатларини тушуниш қобилияти, ахборот муҳитида ишлашда техник ва бошқа тўсиқларни чеклаш қобилияти; ахборот муҳитида ишлашда ижобий ҳиссий кайфиятни амалга ошириш ва ҳиссиётларга ега бўлиш қобилияти. мураккаб вазифаларни муваффақиятли ҳал қилишда қониқиш; ахборот технологияларидан фойдаланиш натижасида юзага келадиган ҳис-туйғулари ва ҳис-туйғуларини очиқ баҳам кўриш қобилияти; мавзу-амалий соҳада-ахборот муҳитида янги билимларни, фаолият турлари ва шакллари кўпайтириш ва ўзлаштириш қобилияти; янги ахборот технологияларидан фойдаланган ҳолда жамоавий фаолиятга тайёрлик; операцион кўникмаларга эга бўлиш (дастурий таъминот билан ишлаш, қарорлар қабул қилиш, керакли маълумотларни филтрлаш, ғояларни ишлаб чиқиш қобилияти); ахборотни қайта ишлаш кўникмалари; ахборот

воситалари ва технологияларидан фойдаланган ҳолда мулоқот қилиш қобилияти; ҳар хил турдаги электрон оммавий ахборот воситалари билан ишлаш; ахборот муҳитида ҳаракат қилиш қобилияти;экзистенциал соҳада-ахборот компетенциясини асосий касбий қадриятлардан бири сифатида тушуниш; ахборот технологиялари, ахборот ресурсларидан фойдаланишда ўз имкониятларини етарли даражада ўз-ўзини баҳолаш, уларни танлаш ва амалга оширишга ишонч; ўз касбий мавқеига ега бўлиш, шу жумладан маълумот олиш ва ўзгартириш бўйича фикр ва ғоялар. шунингдек, педагогик вазифаларни ҳал қилиш учун касбий фаолиятда ахборот технологияларидан фойдаланиш тўғрисида; ахборот технологияларига ега бўлган ўқитувчи сифатида ўзига онгли муносабат; таълимни ахборотлаштириш соҳасида ўз-ўзини англаш, ўз-ўзини ривожлантириш, ўз устида доимий ишлашга интилиш; ахборот технологиялари асосида касбий ўзини ўзи такомиллаштиришга интилиш ва талабаларида тегишли фазилатларни шакллантириш; барча ахборот янгиликларини етарли даражада бошқариш, касбий фаолиятни ахборотлаштириш учун жавобгарликни ўз зиммасига олиш;ўз-ўзини тартибга солиш соҳасида-ахборот излаш ва ўзгартириш соҳасида, ахборот технологияларини ўзлаштириш ва улардан фойдаланишда акс эттириш қобилияти; ахборотлаштириш асосида касбий фаолиятни ўз-ўзини таҳлил қилиш ва ўзини ўзи баҳолаш; ўз фаолиятини, individual услубини, ахборот компетенцияси даражасини ўзаро боғлаш қобилияти. ижтимоий ва касбий тажриба; касбдаги ўз ахборот компетенциясининг кучли ва заиф томонларини аниқлаш қобилияти-zonal фаолият ва хатти-ҳаракатлар; унинг кейинги касбий ўсиши захираларини аниқлаш, унинг педагогик фаолиятини ва унга бўлган муносабатини ўқув жараёнини ахборотлаштириш нуқтаи назаридан тартибга солиш қобилияти. Шундай қилиб, психологик адабиётларни таҳлил қилиш шуни кўрсатадики, юқорида келтирилган ўқитувчининг шахсияти соҳаларининг хусусиятлари унинг ахборот компетенциясининг психологик таркибий қисмларини (индивидуал ва шахсий таркибий қисмлар) акс эттиради. Танланган хусусиятларнинг аҳамияти шундаки, улар ички омилларни кўрсатади.

Фойдаланилган адабиётлар руйхати:

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности / К.А. Абульханова-Славская. -М.: Наука, 1980. - 336 с.
2. Адольф В.А. Теоретические основы формирования профессиональной компетентности учителя: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. - М., 1998. — 48 с.
3. Акулова О.В. Ключевые компетенции как цель и результат современного образования / О.В. Акулова // Академические чтения. - СПб., 2002. - № 3. -С. 35-37.
4. Аленичева Е. Компьютеризация и дидактика: поле взаимодействия / Е. Аленичева, В. Езерский, А. Антонов // Высшее образование в России. - 1999.-№5.-С. 83-88.
5. Андреев В.И. Педагогика: учебный курс для творческого саморазвития / В.И. Андреев. - Казань: Центр инновационных технологий, 2000. - 608 с.
6. Арановская И. Подготовка специалиста как социокультурная проблема / И. Арановская // Высшее образование в России. - 2002. - № 4. - С. 115— 121.Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирования личности / В.Г. Асеев. -М.: Мысль, 1976.- 158 с.
7. Атанов Г. А. Возрождение дидактики - залог развития высшей школы / Г.А. Атанов. - Донецк: ДОУ, 2003. - 180 с.
8. Атанов Г.А. Деятельностный подход в обучении / Г.А. Атанов. - Донецк: «ЕАИ-Пресс», 2001.-160 с.
9. Ю.Афанасьев В.Г. Общество: системность, познание и управление / В.Г. Афанасьев. - М.: Политиздат, 1981. - 432 с.